

sorjáznak, s mégis! Mégis az életet hirdetik: Közép-Európa és Lengyelország sorsát. Egyszerre memento és memoár, múlt és jelen, igenlett és óhajtott jövő: „Bármi is történt, már mellettünk marad, / s velünk együtt növekszik, fonnyad. // Hanem élnünk kell, / hirdeti a rozsdaszín gesztenye. / Élnünk kell, / dalolja a sáska. / Élnünk kell, / suttogja a hóhér” (*Bármi is történt*).

S hogy mi történt velünk, olvasókkal? Meggyőződésem, hogy ajándékot kaptunk. Egy, az élettel szinte a valóságon túl is együtt lélegző költő verseit, néhol komor színeket, árajzolt kontúrokat; árnyakat, melyekből végül kibomlik a fény. Egy életmű kivonatát, amely azonban így is megismerhetőnek, sőt megismerendőnek bizonyul.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(Fordította Zsille Gábor, *Orpheusz Kiadó, Budapest, 2004, 132 oldal, 1200 Ft*)

GABRIEL GARCÍA
MÁRQUEZ:

Azért élek, hogy elmeséljem az életem

Egyik tudós méltatója szerint García Márquez *Száz év magány* című regényének „a történetmondás lehetetlensége” volna a lényege. A szerző,

mintha csak ezt a tételt akarta volna megcáfolni, 2002-ben kiadta életregényét, amelyben újra, s halálos betegsége miatt talán utoljára – mintegy életműve méltó lezárásaként –, még egyszer elmondja mindazt, amit műveiben és a vele készült számtalan interjújában már sokszor elmondott. Családja, gyermekkora, íróvá válása, művei és sikerei történetét. Vajon miért? Miért érezhette szükségesnek ezt az „n-edik” változatot? Mást, többet mond el benne? Vagy ugyanazt, csak másképp? Kiegészít? Összefoglal? Értékel és mérleget készít?

Jogos kérdések, és mégis az olvasó, a tiszta szívű befogadó szempontjából tökéletesen fölöslegesek. A könyv megejtő bája és szépsége ugyanis éppen abból adódik, hogy még a vájtfülű Márquez-rajongót sem érdekeli a csapodár távírdász (az apa) és a szépreményű hajadon (az anya) minden akadályt legyőző szerelme (már a könyökén jön ki), sem az, hogy a banántársaság távozása ellen tiltakozók tömegét lekasaboló géppuskasorozatok valóban eldőrdültek-e vagy sem, és az sem izgatja, hogy az „ezredes” (a nagypapa) az az „ezredes úr”-e, aki egész életében várja a nyugdíját, de csak hitegetik érdemeinek méltó elismerésével, mert „nincs, aki írjon” neki. Nem zavarja az olvasót, hogy a könyv szinte minden története ismerős neki vagy a művekből, vagy az interjúkból. Mert valami varázslat folytán úgy figyel a szerző minden „sztóriájára”, mintha

először hallaná. Mint a gyermek, aki képes estéről estére meghallgatni ugyanazt a mesét. Sőt aki egyenesen kéri, követeli, hogy a szeretett hang ugyanazt mondja, ugyanúgy. A virtuóz írásművészet minden fortélyánál erősebb ugyanis a tudás és a bizonyásgtétel, ami ennek az írói végelszámolásnak (végrendeletnek?) szinte minden sorát áthatja.

A tudás, hogy mindent, amink van, amiből vagyunk, elődeinknek köszönhetünk. A bizonyásgtétel, hogy ő, Gabriel García Márquez, a Nobel-díjas író a maga részéről büszke rá és köszöni. Még egyszer, s talán utoljára számba veszi örökségét, önmagát. Értékeit és hibáit, erényeit és gyengeségeit, melyekért közvetlen és tágabb értelemben vett felmenőinek (a „törzsnek”, ahogyan maga használja gyengéd iróniával a terminust) tartozik köszönettel. Egyszersmind kifejezésre juttatja azt a végtelen szeretetet, hűséget, amit érez. Valami adósságfélét törleszt tehát, amit sem meghálálni, sem visszaadni nem képes igazán soha senki. Ennek a tudásnak és ennek a bizonyosságnak megvallása teszi széppé a művet.

Az Azért élek, hogy elmeséljem az életem, Márquez (ön)életrajzi szómágiája az emlékezés, a reflexió és az elbeszélés határvidékén jelenik meg. Afféle képzeletbeli mezsgyeként, amely a történet idejében hol vissza, hol előre kacsaringózva egy másik, valóságos utazást idéz föl minduntalan.

A kezdő, íróságaért egyedül küzdő huszonhárom éves szerzőt váratlanul meglátogatja édesanyja, és megkéri, kísérje el, hogy együtt adják el a szülői házat Aracatacában, ahol „Gabito” a gyerekkorát töltötte. Az anya valódi célja azonban az, hogy férje szigorának engedve rávegye a fiát, hagyjon fel gyerekes szeszélyeivel és válasszon normális, polgári foglalkozást. Az utazás kudarcba fullad, mert a házat nem adják el. A mocsarakon, lápvídekeken, folyón és végtelen banánföldeken keresztülvivő út, valamint a szülőfalu saját forrásvidékére, lelkének, világfelfogásának gyökereihez vezet hősünket. Akkora erőt és energiát szabadít föl benne, ami fölösen elég az apai akarat legyőzésére, s olyan írói anyag kincsesbányáját nyitja meg előtte, amiből egy egész életműre futja.

Ez az ifjúkori utazás, az elmúlásba készülő idős író képzeletében újratevő, igazi *mise en abyme*-má „szakadékosodik”, gyönyörű szaltóvá válik. Halálugrássá az idő szakadéka, amelyben minden megismétlődik, hogy végül földerengjen az ősalap, amelyben egymásba olvad a vég és a kezdet. Az igazi idő, a lehetséges történet.

CSUDAY CSABA

(Fordította Székács Vera, *Magvető Kiadó*, Budapest, 2003, 488 oldal, 2999 Ft)